

Basisoptie Kunst en creatie
1ste graad B-stroom
I-KuCr-b

BRUSSEL

D/2024/13.758/356

Versie oktober 2024

1 Inleiding

De uitrol van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. Leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze garanderen binnen het kader dat door de Vlaamse Regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. Leerplannen zijn ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. Ze versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. Leerplannen laten ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden ondersteuning waar nodig.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

Leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialoogschool. Ze laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lessen ...).

Leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

Leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze**. De leerplandoelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen in een bepaald structuuronderdeel. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen na elke graad.

Leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden voldoende ruimte voor eigen inhoudelijke keuzes en een eigen didactische aanpak van de leraar, het lerarenteam en de school.

Leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming. Die samenhang betreft de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) en de horizontale samenhang tussen vakken binnen structuuronderdelen en over structuuronderdelen heen. Leerplannen verwijzen waar relevant expliciet naar andere leerplannen met het oog op afstemming in de school. Op die manier kunnen leraren over de vakken heen samenwerken en van elkaar leren. Een verwijzing van een leraar naar de lessen van een collega laat leerlingen niet alleen aanvoelen dat vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel wordt voorgesteld. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialoogschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed

onderwijs is. Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor leraren en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.

- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leerkansen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de school en de bredere samenleving. Scholen zijn **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.
- Leraren vormen leerlingen door middel van leerinhouden die we groeperen in negen **vormingscomponenten**. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over taal spreken zonder over cultuur bezig te zijn; wetenschap en techniek hebben een band met economie, wiskunde, geschiedenis ... Dwarsverbanden doorheen de vakken zijn belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Vorming is voor een leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Zijn meesterschap en passie brengt een leraar ertoe om voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren te zoeken om **de wereld te ontsluiten**. Hij introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen kunnen worden gegrepen door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar**, maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**. Het Gemeenschappelijk funderend leerplan helpt daartoe. Het zorgt voor het fundament van heel de vorming dat wordt gerealiseerd in vakken, in projecten, in schoolbrede initiatieven of in een specifieke schoolcultuur.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

De leraar als professional, als meester in zijn vak krijgt vrijheid om samen met zijn collega's vanuit de leerplannen aan de slag te gaan. Hij kan eigen accenten leggen en differentiëren vanuit zijn passie, expertise, het pedagogisch project van de school en de beginsituatie van zijn leerlingen.

De leerplandoelen zijn noch chronologisch, noch hiërarchisch geordend. Ze laten ruimte aan het lerarenteam en de individuele leraar om te bepalen welke leerplandoelen op welk moment worden samengenomen, om didactische werkvormen te kiezen, contexten te bepalen, eigen leerlijnen op te bouwen, vakoverschrijdend te werken, flexibel om te gaan met een indicatie van onderwijstijd.

1.4 Differentiatie

Om optimale leerkansen te bieden is [differentiëren](#) van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen voor wie dit leerplan is bestemd, behoren immers wel tot dezelfde doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Zij hebben een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit het basisonderwijs, de thuissituatie en vormen van informeel leren. Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen. Positief en planmatig omgaan met verschillen tussen leerlingen verhoogt de motivatie, het welbevinden en de leerwinst voor elke leerling.

De leerplannen bieden kansen om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden en door de leeromgeving aan te passen. Ze nodigen ook uit om te differentiëren in evaluatie.

Differentiatie door te verdiepen en te verbreden

Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. Variëren in abstractie spreekt leerlingen aan op hun capaciteiten en daagt hen uit om van daaruit te groeien.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door meer kennis of vaardigheden aan te bieden om leerlingen uit te dagen.

De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep. Leerinhouden in verschillende contexten aanbrengen biedt kansen om leerlingen aan te spreken op hun interesses en daagt hen tegelijk uit om andere interesses te verkennen en zo hun horizon te verruimen.

In 'extra' wenken bij de leerplandoelen en in beperkte mate ook via keuzeleerplandoelen bieden we je inspiratie om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden.

Differentiatie door de leeromgeving aan te passen

Doordachte variatie in werkvormen (groepswork, individueel, auditief, visueel, actief ...) vergroot de kans dat leerdoelen worden gerealiseerd door alle leerlingen. Het helpt hen bovendien ontdekken welke manieren van leren en informatie verwerken best bij hen passen.

De ene leerling kan snel of zelfstandig werken, de andere heeft meer tijd of begeleiding nodig. Variëren in de mate van ondersteuning, gericht aanbieden van hulpmiddelen (voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...) en meer of minder tijd geven, daagt leerlingen uit op hun niveau en tempo.

Leerlingen op hun niveau en vanuit eigen interesses laten werken kan door te differentiëren in product, bijvoorbeeld door leerlingen te laten kiezen tussen opdrachten die leiden tot verschillende eindproducten.

Het samenstellen van groepen kan een effectieve manier zijn om te differentiëren. Rekening houden met verschil in leerdoelen en leerlingenkenmerken laat leerlingen toe van en met elkaar te leren.

Technologie kan al die vormen van differentiatie ondersteunen. Zo kunnen leerlingen op hun maat werken met digitale leermiddelen zoals educatieve software of online oefenprogramma's.

Differentiatie in evaluatie

Ten slotte laten de leerplannen toe te differentiëren in [evaluatie](#) en feedback. Evalueren is beoordelen om te waarderen, krachtiger te maken en te sturen.

Na de afronding van een lessenreeks of na een langere periode gaan leraren door middel van summatieve evaluatie na waar leerlingen staan. De keuze van een evaluatie- en feedbackvorm is afhankelijk van de vooropgestelde doelen.

1.5 Opbouw van de leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur. Alle onderdelen maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

De **inleiding** licht het leerplanconcept toe en gaat dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

De **situering** beschrijft de samenhang binnen de graad en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de leerlijnen en – waar relevant – aandachtspunten aan bod.

De **leerplandoelen** zijn helder geformuleerd en geven aan wat van leerlingen wordt verwacht. Waar relevant geeft een opsomming of een afbakening (★) aan wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel. De leerplandoelen zijn gebaseerd op de doelen die in regelgeving vastliggen. Indien een leerplandoel verder gaat, vind je een ‘+’ bij het nummer van het leerplandoel. Al die leerplandoelen zijn verplicht te realiseren. In een aantal gevallen zijn keuzedoelen opgenomen; die leerplandoelen zijn weergegeven in een grijze kleur en het nummer van het leerplandoel wordt voorafgegaan door ‘K’.

Leerplandoelen zijn te bereiken, met uitzondering van attitudes. Leerplandoelen die een attitude zijn en dus na te streven, duiden we aan met een sterretje (*).

De leerplandoelen zijn meestal ingedeeld in een aantal rubrieken. Bovenaan elke rubriek vind je de relevante doelen vanuit regelgeving. Als leraar hoef je je die taal niet eigen te maken. Het volstaat dat je de leerplandoelen realiseert zoals opgenomen in het leerplan.

Waar relevant wordt de samenhang met andere leerplannen in dezelfde graad aangegeven.

‘Duiding’ bij een leerplandoel bevat een noodzakelijke toelichting bij het doel. In pedagogisch-didactische wenken vinden leraren inspiratie om met het leerplandoel aan de slag te gaan. Een wenk ‘extra’ bij een leerplandoel biedt leraren inspiratie om verder te gaan dan wat het leerplandoel minimaal vraagt.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

Het **glossarium** bevat een overzicht van handelingswerkwoorden die in alle leerplannen van de graad als synoniem van elkaar worden gebruikt of meer toelichting nodig hebben.

De **concordantie** geeft aan welke leerplandoelen zijn gerelateerd aan doelen vanuit regelgeving.

2 Situering

2.1 Samenhang in de eerste graad

2.1.1 Samenhang met de algemene vorming

Dit leerplan heeft een sterke samenhang met het Gemeenschappelijk funderend leerplan.

2.1.2 Samenhang met de basisopties

Dit leerplan heeft een sterke samenhang met de basisoptie Kunst en creatie van de A-stroom.

2.2 Plaats in de lessentabel

In de B-stroom worden 10 lesuren besteed aan een of meerdere basisopties. Dit leerplan is gericht op 4 lesuren waardoor er voldoende ruimte is voor school en leraren om eigen accenten te leggen.

Het leerplan is bestemd voor de B-stroom van de eerste graad. Het geheel van de basisvorming en de basisopties voor de B-stroom van de eerste graad vind je terug op de [PRO-pagina](#).

3 Pedagogisch-didactische duiding

3.1 Kunst en creatie en het vormingsconcept

Het leerplan is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. In dit leerplan ligt de nadruk op de culturele vorming, maar ook talige en lichamelijke vorming komen aan bod. De wegwijzers verbeelding en uniciteit in verbondenheid kleuren het leerplan. Vanuit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

Met een nieuwsgierige betrokkenheid met kunst en cultuur omgaan

Leerlingen gaan met een open blik, open-minded om met kunst- en cultuuruitingen. Met al hun zintuigen treden ze die tegemoet, gaan die onbevooroordeeld waarnemen, interpreteren die - waarbij ze hun oordeel uitstellen - en waarderen ze. Ze gebruiken die kunst- en cultuuruitingen als een springplank voor hun eigen ideeën en creaties.

Via hun creativiteit en verbeelding krijgen ze respect voor de taal van de kunst en ontdekken ze de waarde van wat hen ligt.

Verschillende expressievormen zoals beeld, beweging, klank, media en woord onderzoeken en het samenspel ertussen ervaren

Leerlingen exploreren en experimenteren met verschillende expressievormen, ontdekken samenhang en beïnvloeding van beeld, beweging, klank, media en woord in allerlei boodschappen. Ze leren creëren, interpreteren, improviseren, presenteren en ontwerpen. Door waarnemen, kennen, begrijpen, verbeelden en aanvoelen verwerven zij interessante benaderingswijzen, ontwikkelen improvisatie en werken aan interpretatie, wat leidt tot ontwerp en creatie waarna dat met anderen gedeeld en ook getoond wordt.

Leerlingen ervaren dat het geheel van beeld, beweging, klank, media en woord of bepaalde combinaties van expressievormen een nieuwe beleving met zich meebrengt die anders is dan de beleving van die elementen afzonderlijk. Ze ontdekken dat ze elkaar kunnen versterken of in contrast kunnen komen met elkaar.

Mogelijkheden ontdekken om zich in diverse expressievormen uit te drukken en een artistiek-creatieve uitdaging via een artistiek-creatief proces aan te pakken

Met het waarnemen en experimenteren als mogelijke uitgangspunten voor de ontwikkeling van de eigen authentieke expressievorm leren leerlingen zich multi-zintuigelijk en via crossovers uit te drukken, en zetten ze daarbij in op hun eigenheid en authenticiteit.

Ze ontwerpen concepten, verbreden en verdiepen daarbij specifieke vaardigheden binnen bepaalde contexten. Ze maken keuzes voor technieken en materialen in functie van een artistiek-creatieve uitdaging. Daarbij wordt de kennis van de materialen systematisch verworven en worden de mogelijkheden en beperkingen ervan onderzocht. Daarnaast ontwikkelen ze vaardigheden door exploratie van de verschillende technieken binnen diverse contexten met ook hier oog voor de mogelijkheden en beperkingen.

Leerlingen proberen om iets eigenzinnigs of nieuws te doen met een bestaand voorwerp, met een idee, met een onderwerp of een concept, met een beweging, met kennis, met een probleem ...

Zich als persoon ontplooiën via zintuigelijk beleven, genieten en ervaren van beeld, beweging, klank, media en woord

Het creërend vermogen van leerlingen wordt aangewakkerd door hen de kans te geven om ideeën te exploreren, dingen van een andere kant te bekijken, hun verbeelding de vrije loop te laten, andere zintuigen of oplossingsmethoden te laten gebruiken dan de voor de hand liggende ... Ze leren diverse expressievormen waarderen, ervan genieten. Ze beleven en ervaren beeld, beweging, klank, media en woord. Ze onderzoeken op een eenvoudige manier wat die expressievormen voor henzelf betekenen, waarmee ze aan de slag willen en kunnen.

Ze uiten hun emoties, worden bewust van zichzelf en van de verschillende mogelijkheden tot expressie en zien in dat elke expressieve taal deel uitmaakt van een universele taal. Ze krijgen vanuit kunst inzicht in zichzelf en in de hen omringende wereld. Dankzij expressievormen geven leerlingen uiting van hun binnenwereld aan de buitenwereld. Daardoor ontstaat een confrontatie met de binnenwereld van de ander. Daarnaast verwerken ze ook uitingen van anderen en verrijken op die manier hun binnenwereld.

3.3 Opbouw van het leerplan

Het leerplan is ingedeeld in vier rubrieken:

- waarnemen, ervaren en beleven;
- creëren, interpreteren en uitvoeren;
- samenspel;
- verbinding tussen beeld, beweging, klank, media en woord.

Dit leerplan biedt de ruimte om zelf keuzes te maken in het clusteren van doelen en zo tot dwarsverbanden te komen.

3.4 Leerlijnen

3.4.1 Beginsituatie

Heel wat leerplandoelen binnen een basisoptie sluiten aan bij en bouwen verder op leerplandoelen van de algemene vorming. Aangezien leerplannen van de algemene vorming gelden voor een graad is er in de leerplannen geen strikte leerstofafbakening per leerjaar. De beginsituatie kan dus alleen met het nodige voorbehoud geschetst worden.

Wat betreft de beginsituatie van de basisoptie Kunst en creatie: ook buiten het onderwijs komt de leerling in contact met creatieve, artistieke en kunstzinnige aspecten. In die zin kunnen de artistieke en creatieve

competenties van de leerlingen erg divers zijn. Ook het thuismilieu, de vriendenkring, de media ... hebben een invloed op de voorkennis, de ervaring en de beleving van de leerling.

3.4.2 Samenhang met de algemene vorming

Dit leerplan heeft een sterke samenhang met het Gemeenschappelijk funderend leerplan (rubriek *Cultureel en artistiek*). Aspecten van creatie en artistieke, kunstzinnige vorming komen er aan bod. Kunst en creatie biedt leerlingen mogelijkheden om hun artistieke competenties en hun creativiteit verder te ontwikkelen. Ze leren zich in allerlei expressievormen uiten en gaan met nieuwe vaardigheden en technieken aan de slag.

3.4.3 Samenhang met de basisopties

Dit leerplan heeft een sterke samenhang met de basisoptie Kunst en creatie van de A-stroom. Beide basisopties vertrekken van dezelfde krachtlijnen en hebben dezelfde indeling. In de A-stroom komt het onderzoekende sterker aan bod. De B-stroom vertrekt meer vanuit een exploratieve houding.

3.5 Aandachtspunten

Inspelen op verschillende leerlingenprofielen en oriëntatie

Het leerplan van de basisoptie biedt mogelijkheden om in te spelen op verschillende leerlingenprofielen. Via drie assen van verdieping (abstractie, complexiteit, autonomie) kan je bij de leerplandoelen inspelen op de beginsituatie en de noden van leerlingen die meer uitdaging nodig hebben.

Concrete (toepassingsgerichte) opdrachten laten, afhankelijk van de keuze van bepaalde leerinhouden en de beschikbare infrastructuur, toe om te differentiëren naar verschillende leerlingenprofielen die aansluiten bij volgende expressievormen:

- beeld;
- beweging;
- klank;
- media;
- woord.

Via de leerplandoelen van deze basisoptie kan je verschillende leerlingenprofielen aanspreken door het combineren van aspecten uit de verschillende expressievormen. Die expressievormen kunnen leerlingen helpen bij de oriëntering naar een bepaalde studierichting in de 2de graad.

Variëren en integreren

De leerplandoelen gelden voor alle artistiek-creatieve expressievormen. Niet elk leerplandoel moet in de verschillende expressievormen worden gerealiseerd. Voldoende variatie is aangewezen.

Beeld, beweging, klank, media en woord zijn begrippen die niet duiden op afgebakende disciplines. Zo kan bijvoorbeeld drama een combinatie zijn van zowel woord, beweging, beeld, media of klank; of kan bijvoorbeeld beeldende kunst ook alleen beweging zijn.

Leerlingen ervaren dat het samenspel van beeld, beweging, klank, media en woord, een nieuwe beleving meebrengt, anders dan de beleving van de elementen afzonderlijk. Ze ontwikkelen vaardigheden en technieken om zich vlot te uiten in de verschillende expressievormen, afzonderlijk maar vooral geïntegreerd.

Creëren

Het is belangrijk dat er ook voldoende aandacht gaat naar het creëren en het zich artistiek uitdrukken zodat leerlingen alle ruimte krijgen om creatief aan de slag te gaan binnen deze basisoptie. Elke leerling kan op die manier zijn creativiteit verder ontwikkelen en ervaren of hij geschikt is om een artistieke weg in te slaan en in te stappen in een studierichting waar het expressieve en creatieve belangrijk zijn.

3.6 Leerplanpagina

Wil je als gebruiker van dit leerplan op de hoogte blijven van inspirerend materiaal, achtergrond, professionalisering en lerarennetwerken, surf dan naar de [leerplanpagina](#).

4 Leerplandoelen

4.1 Waarnemen, ervaren en beleven

Doelen vanuit regelgeving

LPD 1 + De leerlingen beleven kunst en cultuur onder begeleiding.

Wenk: Je kan met de leerlingen niet alleen binnen, maar ook buiten de school gaan om diverse expressievormen waar te nemen en te beleven. Dat kan door bv. een museumbezoek, een theatervoorstelling, een concert, een bezoek van/aan een kunstenaar, een performance, een dansvoorstelling, een musical, street art, een film ...

LPD 2 De leerlingen nemen onder begeleiding aspecten van kunst en cultuur waar.

Wenk: Bij het waarnemen kan je gebruik maken van [FIOA](#) (functie, intentie/bedoeling, onderwerp, affect).

LPD 3 De leerlingen illustreren het samenspel tussen artistieke en creatieve expressievormen.

Duiding: De leerlingen ontdekken onderlinge beïnvloeding van beeld, beweging, klank, [media](#) en woord in allerlei boodschappen: reclameboodschappen, speech, fictie, museumbezoek, theatervoorstelling, concert, muziekclip, sociale media ...

Duiding:

LPD 4 + *De leerlingen staan open voor de verscheidenheid en de integratie van beeld, beweging, klank, [media](#) en woord.

LPD 5 + De leerlingen situeren kunstenaars en hun werk in tijd en ruimte op een gegeven tijdlijn en op een relevante kaart.

4.2 Creëren, interpreteren en uitvoeren

Doelen vanuit regelgeving

LPD 6 + *De leerlingen stellen zich open om een artistiek-creatief proces bewust te kunnen ervaren.

LPD 7 *De leerlingen ontwikkelen hun zin voor creativiteit door diverse expressievormen.

Wenk: Het observeerbaar maken van creativiteit is enigszins kunstmatig. Deze [inspiratiebron](#) kan daarbij ondersteunen. Afhankelijk van de expressievorm kan die anders worden ingezet of geïnterpreteerd, worden andere verwachtingen gesteld aan de 'creativiteit'. De opsomming is geen hiërarchie en veronderstelt geen bepaalde volgorde, de elementen moeten er niet altijd allemaal zijn en staan vaak niet los van elkaar.

LPD 8 De leerlingen doorlopen verschillende fasen van het artistiek-creatief proces.

Duiding: Het artistiek-creatief proces verloopt vaak grillig. Dat houdt in dat niet altijd alle stappen van het artistiek-creatief proces (oriënteren, onderzoeken, uitvoeren, evalueren) moeten worden doorlopen of dat de volgorde van die stappen vastligt. Het artistiek-creatief proces moet wel minstens eenmaal volledig worden doorlopen.

Wenk: Diverse expressievormen onderzoeken kan door waarneming, verbeelding en reflectie.

LPD 9 + *De leerlingen winnen aan vertrouwen bij het zoeken naar artistieke oplossingen en bij het creëren.

LPD 10 De leerlingen passen basisvaardigheden en basistechnieken eigen aan artistieke en creatieve expressievormen (beeld, beweging, klank, [media](#) of woord) toe om zich creatief te uiten.

Wenk: Suggesties vind je in de [inspiratiewolk](#).

LPD 11 De leerlingen experimenteren met artistieke bouwstenen, technieken en materialen eigen aan diverse artistieke en creatieve expressievormen.

Wenk: Suggesties vind je in de [inspiratiewolk](#).

LPD 12 De leerlingen maken binnen een afgebakende opdracht eigen creaties in artistieke en creatieve expressievormen om zich creatief te uiten.

Wenk: De leerlingen hebben o.a. aandacht voor detail en afwerking.

LPD 13 De leerlingen verwerken een impressie, idee of gevoel via beeld, beweging, klank, [media](#) of woord.

LPD 14 + *De leerlingen zetten door bij het aanpakken, uitvoeren en afwerken van een artistieke opdracht.

Wenk: De leerlingen hebben o.a. aandacht voor detail en afwerking.

LPD 15 De leerlingen presenteren hun eigen creaties in artistieke en creatieve expressievormen.

Wenk: Presenteren kan met verschillende werkvormen, interactie met publiek, op een podium, in de stad, pop-up tentoonstelling, via sociale media ...

Wenk: De leerlingen oefenen hun communicatieve vaardigheden via verschillende expressievormen en communiceren over artistiek-creatief werk en over het proces. Communiceren gebeurt via meer dan het verbale, leerlingen communiceren ook door de verschillende expressievormen.

Wenk: De leerlingen aanvaarden feedback op een artistiek-creatief proces en product, geven constructieve feedback en gaan ermee aan de slag.

LPD 16 De leerlingen handelen veilig, ordelijk en hygiënisch en dragen zorg voor materialen en instrumenten.

4.3 Samenspel

Doelen vanuit regelgeving

LPD 17 De leerlingen werken samen met anderen aan een gemeenschappelijke, artistieke creatie.

Wenk: Samenwerken betekent o.a. actie – reactie onder de ‘spelers’, met ‘publiek’; afhankelijk zijn van ...; hier en nu op elkaar inspelen, samen creëren, groepswork, rekening houden met elkaar ... De leerlingen tonen ook respect voor eigen en andermans artistieke beleving, creatie of cultuur.

4.4 Verbinding tussen beeld, beweging, klank, media en woord

LPD 18 + De leerlingen ervaren dat simultaneïteit van beeld, beweging, klank, [media](#) en woord een nieuwe beleving meebrengt, anders dan de beleving van die elementen afzonderlijk.

Wenk: De creaties van twee of meer artistieke expressievormen kan je samenbrengen in een toonmoment.

Wenk: Voorbeelden:

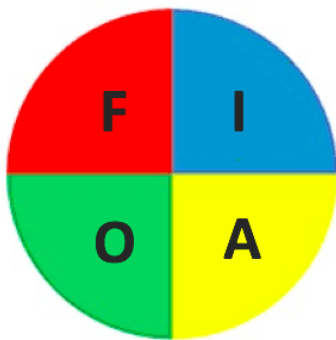
- ontdekken van de invloed van geluid op film, reclameboodschappen, allerlei boodschappen op Youtube, videoclipen ...;

- muziek omzetten naar bewegingsexpressie zoals mime, pantomime, repetitieve beweging, dans;
- muziek omzetten naar gesproken en dramatische expressie zoals rap, roepen van leuzen, scanderen;
- beeld gebruiken als inspiratie voor muzikale expressie.

5 Lexicon

Het lexicon bevat een verduidelijking bij de in het leerplan gebruikte begrippen. De verduidelijking gebeurt enkel ten behoeve van de leraar.

FIOA

Functie	<i>Waarvoor is het gemaakt? Voor welke context?</i>
Intentie	<i>Wat is de intentie van de kunstenaar?</i>
Onderwerp	<i>Waarover gaat de creatie? Link met cultuur?</i>
Affect	<i>Wat brengt het kunstwerk bij jou teweeg? Wat doet het met jou?</i>

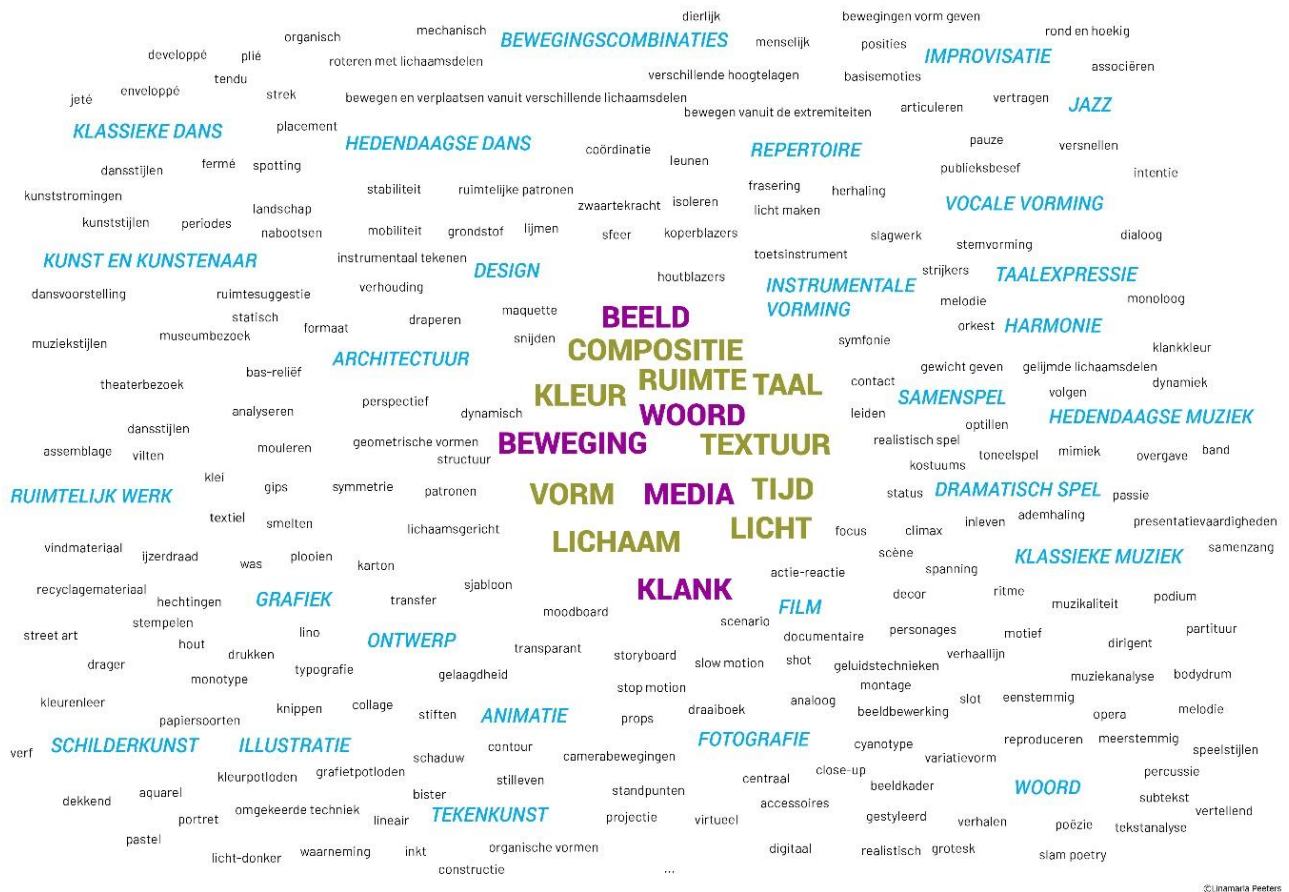

Inspiratiebron creativiteit

Inspiratiewolk

Wat in de inspiratiewolk staat, is een uitnodiging om zelf verbindingen te zoeken, diverse mogelijkheden te exploreren, zelf aan te vullen, je te laten leiden om nieuwe aspecten toe te voegen ...

Media

Media als kunstuiting: fotografie, audiovisuele kunst, (teken)film, stop motion ...

Media als culturele uiting: reclame (-spots, -borden ...) sociale media, krant ...

6 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de uitrusting en het didactisch materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Om de leerplandoelen te realiseren dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur en materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu. We adviseren de school om de grootte van de klasgroep en de beschikbare infrastructuur en uitrusting op elkaar af te stemmen.

6.1 Infrastructuur

Afhankelijk van de werkvorm, het project, de artistieke uitdrukkingvormen ... worden er eigen keuzes gemaakt om het lokaal vorm te geven.

- een lokaal of atelier
 - dat kan bestaan uit een of meer verluchte en goed verlichte ruimtes binnen de school;
 - met voldoende open ruimte om te bewegen, te musiceren, te acteren of performances uit te voeren;
 - met onderhoudsvriendelijke vrijstaande tafels;

- met spoelbak en afvalbakken;
- met voldoende apparatuur voor het afspelen van klank, het opnemen en versterken van muziek;
- spots;
- met de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te projecteren;
- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid;
- met voldoende ruimte voor stockage;
- met ruimte om creaties te presenteren;
- met verduisteringsmogelijkheden;
- met aangepast werkmeubilair en materiaal (bv. schildersezels, spiegel ...).

6.2 Materiaal beschikbaar in de infrastructuur

Het aanwezige materiaal is voldoende voor de grootte van de klasgroep.

- gevarieerd instrumentarium: ritmische en melodische instrumenten;
- materiaal om 2D en 3D te werken;
- audiovisueel opnamemateriaal en bewerkingsmateriaal;
- de mogelijkheid om te werken met softwareprogramma's voor beeldbewerking, bewegend beeld, opmaak, digitale illustratie of muziekbewerkingsprogramma's;
- materiaal om het presenteren van creaties te faciliteren.

6.3 Materiaal waarover elke leerling moet beschikken

Om de leerplandoelen te realiseren beschikt elke leerling minimaal over onderstaand materiaal. De school bespreekt in de schoolraad wie (de school of de leerling) voor dat materiaal zorgt. De school houdt daarbij uitdrukkelijk rekening met gelijke kansen voor alle leerlingen.

Een basispakket om beeldend aan de slag te gaan.

7 Glossarium

In het glossarium vind je synoniemen voor en een toelichting bij een aantal handelingswerkwoorden die je terugvindt in leerplandoelen en (specifieke) minimumdoelen van verschillende graden.

Handelingswerkwoord	Synoniem	Toelichting
Analyseren		Verbanden zoeken tussen gegeven data en een (eigen) besluit trekken
Beargumenteren	Verklaren	Motiveren, uitleggen waarom
Beoordelen	Evalueren	Een gemotiveerd waardeoordeel geven
Berekenen	Berekeningen uitvoeren	
Berekeningen uitvoeren	Berekenen	
Beschrijven	Toelichten, uitleggen	
Betekenis geven aan	Interpreteren	
Een (...) cyclus doorlopen	Een (...) proces doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken

Een (...) proces doorlopen	Een (...) cyclus doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Evalueren	Beoordelen	
Gebruiken	Hanteren, inzetten, toepassen	
Hanteren	Gebruiken, inzetten, toepassen	
Identificeren		Benoemen; aangeven met woorden, beelden ...
Illustreeren		Beschrijven (toelichten, uitleggen) aan de hand van voorbeelden
In dialoog gaan over	In interactie gaan over	
In interactie gaan over	In dialoog gaan over	
Interpreteren	Betekenis geven aan	
Inzetten	Gebruiken, hanteren, toepassen	
Kritisch omgaan met	Kritisch gebruiken	
Kwantificeren		Beredeneren door gebruik te maken van verbanden, formules, vergelijkingen ...
Onderzoeken	Onderzoek voeren	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Onderzoek voeren	Onderzoeken	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Reflecteren over		Kritisch nadenken over en argumenten afwegen zoals in een dialoog, een gedachtewisseling, een paper
Testen	Toetsen	
Toelichten	Beschrijven, uitleggen	
Toepassen	Gebruiken, hanteren, inzetten	
Toetsen	Testen	
Uitleggen	Beschrijven, toelichten	
Verklaren	Beargumenteren	Motiveren, uitleggen waarom

8 Concordantie

8.1 Concordantietabel

De concordantietabel geeft duidelijk aan welke leerplandoelen de doelen vanuit regelgeving voor de basisoptie Kunst en creatie (KC) realiseren.

Leerplandoel	Doelen vanuit regelgeving
1+	-

2	KC 01
3	KC 03
4+	-
5+	-
6+	-
7	KC 09
8	KC 05
9+	-
10	KC 04
11	KC 02
12	KC 05
13	KC 05
14+	-
15	KC 07
16	KC 08
17	KC 06
18+	-

8.2 Doelen vanuit regelgeving

KC 01	De leerlingen nemen onder begeleiding aspecten van kunst en cultuur in de maatschappij waar.
KC 02	De leerlingen experimenteren met artistieke bouwstenen, technieken en materialen eigen aan diverse artistieke en creatieve expressievormen zoals beeld, klank, woord, beweging en media.
KC 03	De leerlingen illustreren het samenspel, tussen artistieke en creatieve expressievormen zoals beeld, klank, woord, beweging en media.
KC 04	De leerlingen passen basisvaardigheden en basistechnieken eigen aan artistieke en creatieve expressievormen (beeld, klank, woord, beweging of media) toe om zich creatief te uiten.
KC 05	De leerlingen maken binnen een afgebakende opdracht eigen creaties in artistieke en creatieve expressievormen zoals beeld, klank, woord, beweging en media.
KC 06	De leerlingen werken samen met anderen aan een gemeenschappelijke, artistieke creatie.

KC 07	De leerlingen presenteren hun eigen creaties in artistieke en creatieve expressievormen zoals beeld, klank, woord, beweging en media.
KC 08	De leerlingen handelen veilig, ordelijk en hygiënisch in de context van de onderwijsdoelen van de basisoptie.
KC 09	De leerlingen ontwikkelen hun zin voor creativiteit in de context van de basisoptie.°

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	3
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	3
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	4
1.4	Differentiatie	5
1.5	Opbouw van de leerplannen.....	6
2	Situering	6
2.1	Samenhang in de eerste graad	6
2.1.1	Samenhang met de algemene vorming	6
2.1.2	Samenhang met de basisopties	6
2.2	Plaats in de lessentabel.....	7
3	Pedagogisch-didactische duiding	7
3.1	Kunst en creatie en het vormingsconcept	7
3.2	Krachtlijnen	7
3.3	Opbouw van het leerplan	8
3.4	Leerlijnen.....	8
3.4.1	Beginsituatie	8
3.4.2	Samenhang met de algemene vorming	9
3.4.3	Samenhang met de basisopties	9
3.5	Aandachtspunten.....	9
3.6	Leerplanpagina.....	10
4	Leerplandoelen	10
4.1	Waarnemen, ervaren en beleven	10
4.2	Creëren, interpreteren en uitvoeren	11
4.3	Samenspel	12
4.4	Verbinding tussen beeld, beweging, klank, media en woord	12
5	Lexicon	13
6	Basisuitrusting	15
6.1	Infrastructuur	15
6.2	Materiaal beschikbaar in de infrastructuur	16
6.3	Materiaal waarover elke leerling moet beschikken.....	16
7	Glossarium.....	16

8	Concordantie	17
8.1	Concordantietabel.....	17
8.2	Doelen vanuit regelgeving	18